

Szentgyörgyi Zsuzsa:
Egy közép-európai mérnök-
sors: Benedikt Ottó

A szerző az izgalmas, kimagaslóan tehetséges kutatómérnököt, Benedikt Ottót (1897-1975), bevallottan szubjektív módon mutatja be. A két évtizedes személyes ismeretség és mások, egykori munkatársak emlékeiből kirajzolódik egy „vonzó, összetett jellemű és néha ellentmondásosan cselekvő személyiség”. A kialakuló képet árnyalja, egészíti ki Benedikt Svetlana utószava, aki édesapjáról számos dokumentumot, fényképet is a szerző rendelkezésére bocsátott.

Ki volt Benedikt Ottó? A magyar tudományos élet az MTA Automatizálási Kutató Intézet (AKI) egyik alapítójaként és első igazgatójaként emlékezhet rá. Életútja számos fordulaton keresztül vezetett idáig, amelyben a fő szerepet a 20. század első felének történései alakították. A könyv lebilincselően színes, olvasmányos módon villantja fel a hős nem mindennapi életsorsát. Megtudhatjuk, hogyan lesz a magyar-osztrák származású, „jómódú polgári csemetéből, első-világháborús tüzer”, akinek ekkor születik első találmánya, két újfajta elven alapuló tüzérési lövedék. Benedikt saját visszaemlékezéseiből is szerepelnek idézetek a kötetben. Például az anekdotikus történet, ahogy az ifjú katonatiszt 1918 októberében belesodródik az események középpontjába, és katonák előtt rögtönzött beszédével az őszirózsás forradalom egyik szereplőjévé válik. Kiemelkedő szociáldemokrata személyiségekkel (Leo Trockij, Karl Kautsky) már gyermekkorában találkozik. Így nem teljesen véletlen, hogy egy időre „lelkes szociáldemokrata, forradalmi aktivista, hivatásos pártmunkás” lesz. Börtön, majd internálás után 1920-ban osztrák emigrációba kényszerül, ahol „a műszaki problémákra gyermekkorától fogékony ifjú,

pártja vezetői ellenére és rosszállásuktól kísérvé” mérnöki diplomát szerez a Bécsi Műszaki Egyetemen.

Jelentős eredményeket ér el a különleges villamos motorok fejlesztése területén. Még Bécsben dolgozza ki a Benedikt-motornak elnevezett, vasúti vontatásra használt gépet. 1932-ben a szovjet kormány meghívja műszaki tanácsadónak és egyetemi tanárnak. A sztálini paranoia éveinek szerencsés túlélésében segítette, hogy „osztrák, ráadásul nagyon fontos találmányokat kigondoló és kivitelező mérnök”-ként sikerült elkerülnie a közvetlen politizálást. A Szovjetunióban töltött több mint két évtized alatt rengeteget dolgozott, oktatott, tudományos eredményeinek gyakorlati megvalósítását is irányította. Szellemes találmánya, az autodin - a szabályozott villamos erősítőgép – széleskörű elismertséget, nemzetközi sikert hozott a maga korában. Az autodin egy gépben valósította meg az akkor háromgép feladatokat, és így a villamos hajtások különösen fontos elemévé vált. Benedikt mérnöki nagyságát bizonyítja, hogy amikor a forgógépes hajtásokat a félvezetős szabályozások felváltották, képes volt a témát feladni, és az új kutatási irányokat támogatni. Ez már 1955-ös hazatérése után történt.

A család: a cseh származású orvosfeleség, Svetlana, a harmadéves villamosmérnök-hallgató, együtt települt át Magyarországra, és találta meg kemény munkával – elsőként a magyar nyelv megtanulásával – a maga helyét. Benedikt Aliz itt lett az orvostudományok doktora, Svetlana pedig édesapja nyomdokait követve, kutatómérnök: a műszaki tudományok doktora. De közben még sok év telt el. Benedikt Ottó óriás energiával vetette be magát az itthoni munkába, kutatóműhelyének megszervezésébe. Néhány visszaemlékező szerint máig vitatott egy-két lépése ezen az úton. Először a Budapesti Műszaki Egyetem villamos gépek profeszora lett, és önálló, tanszéki kutatócso-

portot hozott létre. 1960-ban akadémiai keretben ebből alakult meg az Automatizálási Kutatócsoport, majd 1964-ben az Automatizálási Kutató Intézet, a mai SZTAKI elődje. Benedikt jó érzékkel választotta meg munkatársait, aminek eredményeként az új intézetben szakmailag értékes fiatal kollektíva jött össze. Így lett az intézet a nemzetközi szintű kutatás mellett egyben magas szintű szellemi központ. A könyvben erről a hőskorszakról a szerző és más, egykori munkatársak visszaemlékezései szólnak. Mesélik azt is, hogy mikor szembesült azzal, hogy szellemi gyermekét, az autodint túlhaladta az idő, még képes volt megújulni. Ezután születtek kitűnő munkái az erősen telített mágneses terek számításában. Ekkor már hetvenes éveiben járt!

Az MTA tagja (levelező 1956, rendes 1958), az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság

egyik kezdeményezője és számos fontos szakmai szervezet elnöke, alelnöke volt. Tudományos munkái, könyvei német, orosz, angol nyelven jelentek meg a magyaron kívül. Életművéért 1958-ban Kossuth-díjat kapott.

A könyv az utolsó pillanatban készült, mikor még élnek azok közül néhányan, akik személyesen ismerték Benedikt Ottót. Az életrajzírónak az összegyűjtött anyag alapján sikerült művében izgalmasan megörökíteni ezt a nagy egyéniséget, és érzékeltetni az olvasóval „a politikai történéseiben gyötrelmes, viszont a természettudományokban és technikában ragyogó 20. század” egy kis vetületét is. (Szentgyörgyi Zsuzsa: *Egy közép-európai mérnökors: BENEDIKT OTTÓ. Budapest: Typotex, 2005, 138 p.*)

Vicssek Tamásné

PhD, egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem

CONTENTS

<i>Genomics in the Medical Science of the 21st Century</i>	
Júlia Gimes: Introduction	258
Pál Venetianer: What is Pharmacogenomics?	259
György Füst – Judit Kramer – Petra Kiszél – Bernadette Blaskó – Csaba Szalai – Guðmundur Jóhann Arason – Chack Yung Yu: C4bq0, a Genotype with Markedly Reduced Chance to Grow a Healthy Elderly People	266
Edit Oláh: The First Decade of Oncogenomics	276
László Kopper: Molecular Targets in Oncology	286
László Korányi – Pál Pánczél: Genetics of Diabetes Mellitus	295
Károly Nagy: The Genomics of AIDS: Genetic Background of the Susceptibility for HIV Infection	305
András Falus – Edit Buzás – Győző Petrányi: Principles and Perspectives of Immunogenomics; a Systems Biology View	313
Zoltán Bán – Zoltán Papp: Prenatal and Perimplantation Genetic Diagnosis	322
<i>Study</i>	
Imre Romics: Diseases of the Prostate	330
József Tigyí: Where Do Academicians Grow? The Numbers Behind Members of the HAS	344
Kinga Körmendy – Béla Mázi: “The Foundation of the Count Teleki Family” The Library of HAS Is 180	356
<i>Discussion</i>	
György Enyedi: Accommodation to the World of the 21 st Century: The Needed Reformation of HAS	361
Attila Vértés: Some Ideas and Suggestions to the Proposals Issued by the Presidium of HAS with the Title: How to Elect Members?	365
<i>Academy Affairs</i>	
László Jéki: Repositioning Priorities in EU Science Policy	367
<i>Obituary</i>	
Zoltán Klement (<i>Tamás Kőmíves</i>)	370
József Kormányos (<i>Zsolt Bucsi Szabó</i>)	372
György Rózsa (<i>Tibor Vámos</i>)	373
<i>Outlook (László Jéki – Júlia Gimes)</i>	374
<i>Book Review (Júlia Sipos)</i>	378

Ajánlás a szerzőknek

1. A Magyar Tudomány elsősorban a tudományterületek közötti kommunikációt szeretné elősegíteni, ezért elsősorban olyan kéziratokat fogad el közlésre, amelyek a tudomány egészét érintő, vagy az egyes tudományterületek sajátos problémáit érthetően bemutató témákkal foglalkoznak. Közlünk témaösszefoglaló, magas szintű ismeretterjesztő, illetve egy-egy tudományterület újabb eredményeit bemutató tanulmányokat; a társadalmi élet tudományokkal kapcsolatos eseményeiről szóló beszámolókat, tudománypolitikai elemzéseket és szakmai szempontú könyvismertetőket, de lapunk nem szakfolyóirat, ezért a szerzőktől közérthető, egy-egy tudományterület szaknyelvét mellőző cikkeket várunk.

2. A kézirat terjedelme szöveges tanulmányok esetében általában nem haladhatja meg a 30.000 leütést (ez a szóközökkel együtt kb. 8 oldalnak felel meg a MT füzeteiben), ha a tanulmány ábrákat, táblázatokat tartalmaz, kérjük, ezek várható felületével csökkentse a szöveg mennyiségét. Beszámoló recenzíók terjedelme ne haladja meg a 7-8000 leütést. A teljes kéziratot .rtf formátumban, mágneslemezen (CD-n) és 2 kinyomtatott példányban kell a szerkesztőségbe beküldeni.

3. A közlemények címének angol fordítását és a legfeljebb 10, magyar kulcsszót külön oldalon kérjük. A tanulmány címe után a szerző(k) nevét, tudományos fokozatát, a munkahely(ek) pontos megnevezését és ha közölni kívánja(ják), e-mail-címét(eit) kell írni. A külön lapon kérjük azt a levelezési és e-mail címet, telefonszámot is, ahol a szerkesztők a szerzőt általában elérhetik.

4. Szöveg közbeni kiemelésként *dőlt* (italic), (esetleg *félkövér* – bold) formázás alkalmazható; ritkítás, VERZÁL (kiskapitális, small capitals, kapitälchen) és aláhúzás nem. A jegyzeteket lábjegyzetként kérjük megadni.

5. A képek, ábrák érkezhetnek papíron, lemezen vagy email útján. Kérjük azonban a szerzőket: tartsák szem előtt, hogy a folyóirat fekete-fehér; formátuma B5 – tehát ne használjanak színeket, és vegyék figyelembe a megjelenő oldalak méreteit. Általában: a képek, ábrák és magyarázataik legyenek egyszerűek és áttekinthetőek. A lemezen vagy emailben érkező képeket lehetőleg .tif vagy

.bmp formátumban kérjük; értelemszerűen fekete-fehérben, min. 150 dpi felbontással, és nagyságuk ne haladja meg a végleges (vagy annak szánt) méreteket. A közlemény szövegében tüntessék fel az ábrák kívánatos helyét.

6. Az irodalmi hivatkozásokat mindig a közlemény végén, abc-sorrendben adjuk meg, a lábjegyzetekben legfeljebb utalások lehetnek az irodalomjegyzékre. Irodalmi hivatkozások a szövegben: (szerző, megjelenés éve – Feuer et al., 2002). Ha azonos szerző(k)től ugyanazon évben több tanulmányra hivatkoznak, akkor a közleményeket az évszám után írt a, b, c jelekkel kérjük megkülönböztetni mind a szövegben, mind az irodalomjegyzékben. Fordítsa nekünk különös figyelmet a bibliográfiai adatoknak a szövegben illetőleg az irodalomjegyzékben való egyeztetésére! Kérjük: csak olyan és annyi hivatkozást írjanak, amilyen és amennyi elősegíti a megértést. Számuk ne haladja meg a 10-15-öt.

7. Az irodalomjegyzéket abc-sorrendben kérjük. A tételek formája a következő legyen:

- Folyóiratcikkek esetében:

Feuer, Michael J. – Towne, L. – Shavelson, R. J. et al. (2002): Scientific Culture and Educational Research. *The Educational Researcher*. 31, 8, 4–14.

- Könyvek esetében:

Rokkan, Stein – Urwin, D. W. – Smith, J. (eds.) (1982): *The Politics of Territorial Identity: Studies in European Regionalism*. Sage, London

- Tanulmánygyűjtemények esetében:

Halász Gábor – Kovács Katalin (2002): Az OECD tevékenysége az oktatás területén. In: Bábosik István – Kárpáthi Andrea (szerk.): *Összehasonlító pedagógia – A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái*. Books in Print, Budapest

8. Havi folyóirat lévén a Magyar Tudomány kefelevonatokat nem tud küldeni, de még az elfogadás előtt minden szerzőnek elküldi egyeztetésre közleménye szerkesztett példányát. A tördelési munka során szükséges apró változtatásokat a szerző időpontegyeztetés után a szerkesztőségben ellenőrizheti.

9. A cikkeket a lap internetes oldalán, s az időszakos CD mellékleten is megjelentetjük. Kérjük jelezzék, ha ehhez nem járulnak hozzá.
